

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Tertiæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De his quæ circa celebrationem huius mysterij fiunt. 5

urn:nbn:de:hbz:466:1-38725

orationes sacerdotis, & populi, angelus assistens diuinis mysterijs, Deo representet: secundum illud Apocalyps. octauo, Ascendit fumus incensorum de oblationibus sanctorum de manu angeli. Sublime autem altare Dei dicitur vel ipsa ecclesia triumphans, in quam transferri petimus, vel ipse Deus, cuius participationem petimus: de hoc enim altari dicitur Exodi vigesimo, Non ascendes ad altare meum per gradus; id est, in trinitate gradus non facies. Vel per angelum intelligitur ipse Christus, qui est magni consilij angelus, qui corpus suum mysticum Deo patri coniungit, & ecclesie triumphanti. Et propter hoc etiam missa nominatur: quia per Angelum, sacerdos preces ad Deum mittit, sicut populus per sacerdotem: vel quia Christus est hostia nobis missa à Deo. Vnde & in fine missæ diaconus in festiuis diebus populum licentiat, dicens, Ite, missa est, scilicet hostia ad Deum per Angelum: vt scilicet sit Deo accepta.

ARTIC. V.

Utrum ea, quæ in celebratione huius sacramenti aguntur, sint conuenientia?

508

4 sent. d.
12. exp.
lit. et op.
65. c. 5. q.
opus. 66.
per totū.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quòd ea quæ in celebratione huius sacramenti aguntur, non sint conuenientia. Hoc enim sacramentum ad nouum testamentum pertinet, vt ex forma ipsius apparet. In nouo autem testamento non sunt obseruanda caremonia veteris testamenti, ad quas pertinebat, quòd sacerdos, & ministri aqua lauabantur, quādo accedebant ad offerendum: legitur enim Exodi trigesimo, Lauabunt Aaron & filij eius manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij, & quando accessuri sunt ad altare. Non est ergo conueniens, quòd sacerdos lauet manus suas inter missarum solemnias.

¶ 2 Præterea, Ibidem Dominus mandauit, quòd Aaron adoleret incensum suauè fragrans super altare, quod erat ante propitiatorium. Quod etiam pertinet.

tinebat ad caeremonias veteris testamenti. Inconuenienter ergo in missa sacerdos thurificatione vtiur.

¶ 3 Præterea, Ea quæ in sacramentis ecclesiæ aguntur, non sunt iteranda. Inconuenienter igitur sacerdos multoties iterat cruce signationes super hoc sacramentum.

¶ 4 Præterea, Apost. dicit Hebr. 7. Sine vlla contradictione, quod minus est, à maiori benedicitur. Sed Christus qui est in hoc sacramento, post consecrationem est multo maior sacerdote. Inconuenienter igitur sacerdos post consecrationem benedicit hoc sacramentum, cruce signando.

¶ 5 Præterea, In sacramento ecclesiæ nihil debet fieri, quod ridiculosum videatur. Videtur autem ridiculosum gesticulationes facere, ad quas pertinere videtur, quod sacerdos quandoque brachia extendit, manus iungit, digitos complicat, & seipsum * inclinat. Ergo hæc non debent fieri in hoc sacramento.

Al. incuruat.

¶ 6 Præterea, Ridiculosum etiam videtur, quod sacerdos multoties se ad populum vertat, & multoties populum salutet. Non ergo debent hæc fieri in celebratione huius sacramenti.

¶ 7 Præterea, Apost. 1. Cor. 1. pro inconuenienti habet, quod Christus diuisus sit. Sed post consecrationem Christus est in hoc sacramento. Inconuenienter ergo hostia frangitur à sacerdote.

¶ 8 Præterea, Ea quæ in hoc sacramento aguntur passionem Christi representant. Sed in passione Christi corpus fuit diuisum in locis quinque vulnerum. Ergo corpus Christi in quinque partes frangi deberet, magis quàm in tres.

¶ 9 Præterea, Totum corpus Christi in hoc sacramento seorsum consecratur à sanguine. Inconuenienter ergo vna pars eius sanguini miscetur.

¶ 10 Præterea, Sicut corpus Christi proponitur in hoc sacramento vt cibus, ita & sanguis Christi vt potus. Sed sumptioni corporis Christi non adiungitur in celebratione missæ alius corporalis cibus. In-

conuenienter igitur sacerdos post sumptionem sanguinis Christi vinum non consecratum sumit.

¶ 11 Præterea, Veritas debet respondere figuræ. Sed de agno paschali, qui fuit figura huius sacramenti, mandatur, quod non remaneret ex eo quicquam vsque mane. Inconuenienter igitur hostiæ consecratæ reseruantur, & non statim sumuntur.

¶ 12 Præterea, Sacerdos pluraliter loquitur audientibus, cum dicit, Dominus vobiscum, & Gratias agamus. Sed inconueniens videtur pluraliter loqui vni soli & maxime minori. Ergo inconueniens videtur quod sacerdos vno tantum ministro præsentem, celebret missam. Sic igitur videtur, quod inconuenienter aliqua agantur in celebratione huius sacramenti.

SED in contrarium est ecclesiæ consuetudo, quæ errare non potest: utpote Spiritu sancto instructa.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut supra dictum est *) in sacramentis dupliciter aliquid significatur, scilicet verbis & factis, ad hoc quod sit perfectior significatio. Significantur autem verbis, in celebratione huius sacramenti, quædam pertinentia ad passionem Christi, quæ repræsentatur in hoc sacramento; vel etiam ad corpus mysticum, quod significatur in hoc sacramento: & quædam pertinentia ad usum huius sacramenti, qui debet esse cum deuotione & reuerentia. Et idè in celebratione huius mysterij quædam aguntur ad repræsentandam passionem Christi, vel etiam dispositionem corporis mystici: & quædam aguntur pertinentia ad deuotionem, & reuerentiam huius sacramenti.

Ad primum ergo dicendum, quod ablutio manuum fit in celebratione missæ, propter reuerentiam huius sacramenti. Et hoc dupliciter. Primo quidem, quia aliqua pretiosa tractare non consueuimus, nisi manibus ablutis. vnde indecens videtur, quod ad tantum sacramentum aliquis accedat manibus etiam corporaliter inquinatis. Secundo, propter significationem: quia, ut Dion. dicit 3. eccle. * hier. extremæ

2. 60. a. 5.
¶ 6.

De manuum et digitorum ablut.

3. eccle.
hie. a me.
illius.

atque ablutio significat emundationem etiam à minimis peccatis, secundum illud Joann. 13. Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet. Et talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad hoc sacramentum. Quod etiam significatur per confessionem, quæ fit ante introitum missæ. Et hoc idem significabat ablutio sacerdotum in veteri lege: ut ibidem Dion.* dicit. Nec tamen ecclesia hoc seruat tanquam ceremoniale veteris legis præceptum, sed quasi ab ecclesia institutum, sicut quiddam secundum se conueniens. Et ideo non eodem modo obseruatur, sicut tunc: præmittitur enim pedum ablutio, & seruatur ablutio manuum, quæ potest fieri magis in promptu, & quæ sufficit ad significandam perfectam mundationem. Cum enim manus sit organum organorum (ut dicitur 3. de anima *) omnia opera attribuuntur manibus: unde in Psal. 23. dicitur, Lauabo inter innocentes manus meas.

Ibid.

te. 38. e. 2

Ad secundum dicendum, quod etiam thurificatione non vimur quasi ceremoniali præcepto legis, sed sicut ecclesiæ statuto. Unde non eodem modo vtimur, sicut in lege veteri erat statutum. Pertinet autem ad duo. Primo quidem, ad reuerentiam huius sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellatur, si quid corporaliter prauis odoris in loco fuerit, quod posset prouocare horrorem. Secundo, pertinet ad representandum effectum gratiæ, quæ sicut bono odore Christus plenus fuit (secundum illud Gene. 27. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni,) & à Christo deriuatur ad fideles, officio ministrorum: secundum illud 2. Cor. 2. Odorem notitiæ suæ spargit per nos in omni loco. Et ideo vndique thurificatio altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem.

De thurificatione.

Ad tertium dicendum, quod sacerdos in celebratione missæ vtitur crucelignatione, ad exprimendam passionem Christi, quæ ad crucem est terminata. Est autem passio Christi quibusdam quasi gradibus

De crucis varia in missa significatio.

bus perfecta . Nam primo fuit Christi traditio , quæ facta est à Deo, Iuda, & Iudæis: quod significat trina cruce signatio, super illa verba, Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata. Secundo, fuit Christi venditio: est autem venditus sacerdotibus, Scribis, & Phariseis. Ad quod significandum fit iterum trina cruce signatio super illa, Benedictam, ascriptam, ratam. Vel ad ostendendum pretium venditionis, scilicet triginta denarios. Additur autem & duplex crux super illa verba, Ut nobis corpus & sanguis, &c. ad designandam personam Iudæ venditoris, & Christi venditi. Tertio autem, fuit præsignatio passionis Christi facta in cœna. Ad quod designandum fiunt tertio duæ cruces, vna in consecratione corporis, alia in consecratione sanguinis: vbi utrobique dicitur, Benedixit. Quarto autem, fuit ipsa passio Christi. Unde ad representandum quinque plagas Christi, fit quarto quintuplex cruce signatio super illa verba, Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vitæ æternæ, & calicem salutis perpetuæ. Quinto representatur extensio corporis, & effusio sanguinis, & fructus passionis per trinam cruce signationem, quæ fit super illis verbis, Corpus & sanguinem sumpserimus, omni benedictione, &c. Sexto representatur triplex oratio, quam fecit in cruce. Vnam pro persecutoribus, cum dixit, Pater ignosce illis. Secundam pro liberatione à morte, cum dixit, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Tertia pertinet ad adeptionem gloriæ, cum dixit, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et ad hoc significandum fit trina cruce signatio super illa verba, sanctificas, viuificas, benedicis, &c. Septimo representantur tres horæ, quibus pependit in cruce, scilicet à sexta vsque ad horam nonam. Et ad hoc significandum fit iterum trina cruce signatio ad illa verba, Per ipsum, & cum ipso, & in ipso. Octavo autem, representatur separatio animæ à corpore per duas cruces subsequenter extra calicem factas. Nouo

au-

autem, repræsentatur resurrectio tertia die facta, per tres cruces, quæ fiunt ad illa verba, Pax Domini sit semper vobiscum. Potest autem breuius dici, quod consecratio huius sacramenti, & acceptatio huius sacrificij, & fructus ipsius procedit ex virtute crucis Christi. Et ideò vbiqumque fit mentio de aliquo horum, sacerdos cruce signatione vtitur.

Ad quartum dicendum, quod sacerdos post consecrationem non vtitur cruce signatione ad benedicendum, & consecrandum, sed solum ad commemorandam virtutem crucis, & modum passionis Christi: vt ex dictis patet *

*in solus.
præced.*

Ad quintum dicendum, quod ea quæ sacerdos in missa facit, non sunt ridiculosæ gestulationes: fiunt enim ad aliquid repræsentandum. Quod enim sacerdos brachia extendit post consecrationem, significat extensionem brachiorum Christi in cruce. Leuat etiã manus orando, ad designandum quod oratio eius dirigitur pro populo ad Deum: secundum illud Thren. 3. Leuamus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos. & Exo. 17. dicitur, quod cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel. Quod autem manus interdum iungit, & se inclinat, est suppliciter, & humiliter orantis, & designat humilitatem & obedientiam Christi, ex qua passus est. Digitos autem iungit post consecrationem, scilicet pollicem cum indice, quibus corpus Christi consecratum tetigerat, vt si qua particula digitis adhæserit, non dispergatur: quod pertinet ad reuerentiam sacramenti.

Ad sextum dicendum, quod quinquies se sacerdos vertit ad populum, ad significandum quod Dominus die resurrectionis quinquies se manifestauit: vt supra dictum * est in tractatu de resurrectione Christi. Salutat autẽ septies populũ, scilicet quinque vicibus, quibus se conuertit ad populum: & bis quando se non conuertit (scilicet cum ante præfationem dicit, Dominus vobiscum, & cum dicit, Pax Domini sit semper vobiscum) ad designandam septiformem

*q. 55. a. 3
arg. 3.*

mem

mem gratiam Spiritus sancti. Episcopus autem celebrans in festis, in prima salutatione dicit, Pax vobis: quod post resurrectionem discipulis dixit Dominus, cuius personam repræsentat præcipue episcopus.

Ad septimum dicendum, quod fractio hostiæ tria significat. Primo quidem ipsam diuisionem corporis Christi, quæ facta est in passione. Secundo distinctionem corporis mystici, secundum diuersos status. Tertio, distributionem gratiarum procedentium ex passione Christi, vt Dionysius * dicit 3. cap. ecclesiast. hierarchia. Vnde talis fractio non inducit diuisionem Christi.

à medio.
e. triforme.

Ad octauum dicendum, quod sicut Sergius Papa dicit * (& habetur de consecratione distinct. 2.) triforme est corpus Domini. Pars oblata in calicem missæ, corpus Christi quod iam resurrexit, monstrat; scilicet ipsum Christum, & beatam Virginem, vel si qui alij sancti cum corporibus iam sunt in gloria. Pars comesta, ambulans adhuc super terram, quia scilicet viuentes in terra, sacramento * viuunt, & passionibus conteruntur, sicut & panis comestus conteritur dentibus. Pars in altari vsque ad finem missæ remanens, est corpus in sepulchro: quia vsque in finem seculi, corpora sanctorum in sepulchris erunt: quorum tamen animæ sunt vel in purgatorio, vel in cælo. Hic tamen ritus non seruetur modo, vt scilicet vna pars seruetur vsque in finem missæ, propter periculum. Manet tamen eadem significatio partium: quam quidam metricè expresserunt dicentes,

Alias,
quæ uiuunt.

Hostia diuiditur in partes, sinta beatos
Plene, sicca notat uiuos, seruata sepultos.
Quidam tamen dicunt, quod pars in calicem missæ, significat eos qui viuunt in hoc mundo: pars autem extra calicem seruata, significat plene beatos, scilicet quantum ad animam & corpus: pars autem comesta, significat cæteros.

Ad nonum dicendum, quod per calicem duo possunt significari. Vno modo ipsa passio Christi, quæ

qua representatur in hoc sacramento. Et secundum hoc per partem in calicem missam, significantur illi, qui adhuc sunt participes passionum Christi. Alio modo potest significari fructus beata, quæ etiam in hoc sacramento præfiguratur. Et ideo illi, quorum corpora iam sunt in plena beatitudine, significantur per partem in calicem missam. Et est notandum, quod pars in calicem missa, non debet populo dari in supplementum communionis: quia panem intinctum non portexit Christus, nisi iudæ proditori.

Ad decimum dicendum, quod vinum ratione suæ humilitatis est ablutivum. Et ideo sumitur post susceptionem huius sacramenti, ad abluendum os, ne aliqua reliquia remaneant: quod pertinet ad reverentiam sacramenti. Unde extra de celebratione missarum, cap. ex parte, Semper sacerdos vino os perfundere debet, postquam totum percepit eucharistiæ sacramentum, nisi eodem die aliam missam debuerit celebrare: ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret. Et eadem ratione perfundit vino digitos, quibus corpus Christi tetigerat.

Ad undecimum dicendum est, quod veritas quantum ad aliquid debet respondere figuræ: quia scilicet non debet pars hostiæ consecratæ, de qua sacerdos & ministri, vel etiam populus communicat, in crastinum reservari. Unde ut habetur de consecr. * distinctio. 2. Clemens Papa statuit, quod tanta holocausta in altari offerantur, quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint, in crastinum non referentur, sed cum timore & tremore clericorum diligentia consumantur. Quia tamen hoc sacramentum quotidie sumendum est (non autem agnus Paschalis quotidie sumebatur) ideo oportet alias hostias consecratas pro infirmis conservare. Unde in eadem distinctio. * legi-
gitur, Presbyter eucharistiam semper habeat paratam, ut quando quis infirmatus fuerit, statim eum commu-
nicet, ne sine communione moriatur.

*in decr. l.
3. tit. 41.
c. ex par-
te & ass.
6. 5.*

*de cõf. d.
2. c. trib.
gradibus*

*de cõf. d.
2. c. pres-
byter.*

de cōf. d.
2. c. Hoc
quoq; sta-
tutum est.

Ad duodecimum dicendum, quod in solemnī cele-
bratione missæ, plures debent adesse. Vnde Soter
Papa * dicit, ut habetur de consecr. distinct. 2. Hoc
quoque statutum est, ut nullus presbyterorum, mis-
sarum solemnīa celebrare præsumat, nisi duobus præ-
sentibus, sibi que respondentibus, ipse tertius habeat-
ur: quia cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vo-
bis cum: & illud in secretis, Orate pro me, apertissime
conuenit, ut ipsius respondeatur salutationi. Vnde &
ad maiorem solemnītatem ibidem statutum legitur,
quod Episcopus, cum pluribus, missarum solemnīa
peragat. In missis tamen priuatis sufficit vnum habe-
re ministrum, qui gerit personā totius populi catho-
lici, ex cuius persona sacerdoti pluraliter responderet.

ARTIC. VI.

*Utrum possit sufficienter occurrī defectibus circa cele-
bratio em huius sacramenti occurrentibus,*

509
4. d. 13. §
de pos. lit.

statuta ecclesia obseruando?

Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod non pos-
sit sufficienter occurrī defectibus, qui circa ce-
lebrationem huius sacramenti occurrunt, statuta ec-
clesiæ obseruando. Contingit enim quandoque
sacerdos, ante consecrationem vel post, moritur, vel
alienatur, vel aliqua alia infirmitate impeditur, ne
sacramentum sumere possit, & missam perficere. Er-
go videtur, quod non possit impleri statutum eccle-
siæ, quo præcipitur quod sacerdos consecrans, suo
sacrificio communicet.

¶ 2 Præterea, Contingit quandoque quod sacer-
dos ante consecrationem vel post, recolit se aliquid
comedisse vel bibisse, vel etiam alicui peccato mor-
tali subiacere, vel etiā excoicationi, cuius prius me-
moriā nō habebat. Necesse est ergo, quod ille qui est
in tali articulo constitutus, peccet mortaliter, contra
statutum ecclesiæ faciens, siue sumat, siue non sumat.
¶ 3 Præterea, Contingit quandoque, quod in ca-
licem musca vel aranea, vel aliquod animal veneno-
sum cadit post consecrationem, vel etiam cognoscit

sacer-